

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΕΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

ΤΟΜΟΣ ΚΗ'.

Συνδρομή ἑτήσια: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20.— Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται ἀπὸ 1 Ἰανουαρίου ἑκάστ. ἔτους καὶ εἶναι ἑτήσιαι.— Γραφεῖον Διευθ. Ὁδ. Παρθεναγωγείου 14.

6 Αὐγούστου 1889.

ΑΘΗΝΑΪΚΑΙ ΣΕΛΙΔΕΣ

ΠΑΡΑΦΡΩΝ

Ἡ πλατεῖα τοῦ Κολωνακίου εἶνε πολὺ ιδιόρρυθμος πλατεῖα. Κανεὶς ἴσως ἂν ἠρωτάτο δὲν θὰ ἤξευρε ν' ἀπαντήσῃ διατὶ τὸ μέρος αὐτὸ φέρει τοῦτον τὸν μεγαλοπρεπῆ τῆς πλατείας τίτλον. Φαίνεται, κατὰ τύχην περιέργον, οὕτω θὰ τὸ ἀπεκάλεσέ τις καὶποτε ἀσκοῦντος, καὶ οὕτως ἐπεκράτησε νὰ λέγεται, κατὰ μωρὰν συνήθειαν. Μήπως τάχα θὰ ἦτο τὸ μόνον πρᾶγμα ἐν Ἀθήναις ὅπερ νὰ καλῆται μὲ ὄνομα ὅπερ κατ' οὐδὲν νὰ δικαιολογῇ; Πολὺ ἀπλοϊκὸς ὅμως θὰ ἦτο ἐκεῖνος ὅστις, καλῇ τῇ πίστει, ἐπὶ τῇ βάζει τῆς ὀνομασίας δι' ἧς τὸ περιβάλλουν συνήθως, θ' ἀπεφάσιζε νὰ μεταβῇ πρὸς περίπατον ἐν αὐτῇ. Ἀνώμαλος, ἐπικλινής, ἀκανόνιστος, βαρκαθρόνης σχεδὸν ἐνιαχοῦ τετράγωνος χώρος θὰ ἦτο ἀδύνατον νὰ ὑποστῇ διάβασιν ἄλλοθεν ἢ ἀφ' ὠρισμένων σημείων, ὡς θὰ ἦτο εἰς τὸ ἔπακρον δύσκολον νὰ ὑπαχθῇ εἰς οἰανδήποτε περιγραφὴν. Διότι πῶς νὰ διαβῇς ἢ πῶς νὰ περιγράφῃς τὴν ἀπεχθοῦς, ἀγρίας σχεδὸν ὄψεως αὐτὴν ἐκτασιν, τὴν διαρκῶς πλήρη χωμάτων ἢ πετρῶν ἢ κονιορτοῦ, τὴν κατὰ τὸ ἡμισυ παριστώσαν εἶδος ὁροπεδίου καὶ κατὰ τὸ ἄλλο ἡμισυ εἶδος φάραγγος, τὴν εἰκονίζουσιν ἀληθὲς χάος ἀφ' οὗ οὐδέποτε ἴσως θὰ ἐξέλθῃ ἢ εἰς ἀληθῆ πλατεῖαν δημιουργία τοῦ, ἣν ὀρίζει πρὸς τὸ βάθος μὲν μεγάλη, ὀγκώδης, βαρεῖα, πυργοειδής, ἄκομψος οἰκοδομή, πρὸς μεσημβρίαν ἀχρεΐαι μάνδραι οἰκοπέδων, πρὸς ἄρκτον δὲ καὶ δυσμάς σειρά χαμηλῶν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον καὶ ῥυπαρῶν καφενείων, ταβερνῶν ἢ παντοπωλείων; Ἀποπειρώμενος νὰ διέλθῃς αὐτὴν νύκτα πρέπει νὰ θεωρήσῃς σεαυτὸν ὡς ὅλως ἐξαιρέτως εὐνοηθέντα ὑπὸ τῆς μοίρας καὶ ὑπ' ἀγνώστου θαυματουργοῦ θεότητος ποδηγετηθέντα, χωρὶς νὰ τὸ ἐννοήσῃς, ἂν κατορθώσῃς νὰ διαπεραιωθῇς ἐκτὸς τοῦ χώρου αὐτοῦ, χωρὶς νὰ αἰσθανθῇς, τὴν ἀνάγκην νὰ διευθυνθῇς ἀμέσως σύρων τὰ ὑπολειφθησόμενα τυχὸν ἀκόμη σῶα ἐκ τῶν τεσσάρων

ἄκρων σου κατ' εὐθείαν πρὸς τὸ χειρουργικὸν τμήμα τοῦ Δημοτικοῦ Νοσοκομείου. Ἡμέραν δέ, ὅτε τὸ φῶς θὰ σοὶ ἐπέτρεπε καὶ νὰ διακρίνης καὶ πῶς καλλίτερον τὴν κατάστασιν τῆς, θ' ἀπήρχετο πεπεισμένος ἀκραδάντως ὅτι ἐνέπεσε ἐντὸς πόλεως ἢ ἄρτι ἀπαλλαχθείς ἀπὸ ἐπαναστάσεως ἢ ἐτοιμαζομένης εἰς τοιαύτην. Τῆς παραδόξου αὐτῆς ἐκτάσεως ἢ ὄψις δὲν ἦτο ποτὲ πολὺ διαφορετικὴ ἢ νῦν. Ἄλλοτε ὅμως ἦτο τοῦλάχιστον παντοῦ ἐπίπεδος. Πάντοτε μὲν εἶχε τοὺς ὕδους τῆς καὶ τὰς ἀποκλίσεις τῆς καὶ τὸν κονιορτὸν τῆς καὶ τὰς ῥυπαρίας τῆς καὶ τὰς ἄλλας αὐτῆς οἰκτρότητας. Ἄλλ' ἐν τοῦτοις παρίστατο ὅπως—δήποτε ἢ αὐτὴ ἀπ' ἄκρου εἰς ἄκρον, ὁμοιόμορφος προσπίπτουσα εἰς τὸ βλέμμα καὶ μὴ παρέχουσα τὴν φρικώδη τῆς σήμερον ἐντύπωσιν. Ἡδύνασο ἂν ὅχι ἄλλο νὰ διαβῇς οὐχ ἦττον αὐτὴν καθ' ὅλας τὰς διευθύνσεις, προσπαθῶν μόνον νὰ πηδᾷς ἐπιμελῶς, ἂν ἐφθάνε τὸ μήκος τῶν σκελῶν σου, τὰ πολυπληθῆ τέλματα ἅτινα ἐσχημάτιζε τὸ εἰκὴ ἐκρέον ὕδωρ κρήνης τινός, ἐστημένης ἐν τῷ μέσῳ, ἄνωθεν τῆς ὁποίας καχεκτικὸν δένδρον ἤπλωνεν ἀτροφικοὺς κλάδους καὶ φύλλα ἄχρσα. Ἀλλά, ἕνα πρωί, εἰς τὸν νοῦν τίς οἶδε ποίου φιλοπόλιδος ἄρχοντος τῆς πρωτευούσης ἐπῆλθεν ἡ φεικὴν ἰδέαν νὰ τακτοποιήσῃ, νὰ διευθετήσῃ, νὰ καλλωπίσῃ τὸν ἀτυχῆ αὐτὸν χώρον. Καὶ ἐξεθεμελίωσε τὴν κρήνην, καὶ ἐξεροίζωσε τὸ δένδρον, καὶ κατέσκαψε μετὰ μαχίρας τὰ δύο τρίτα αὐτῆς, καὶ ἤγαγεν ἀνά τὰ πλάγια τῆς δρόμους, καὶ ἔκτισε πεζοδρόμια ὡς τοίχους παρὰ τὸ χεῖλος κρημνῶν, καὶ κατέστησεν αὐτὴν χαμηλοτέραν ἀπὸ τοῦ ἐνὸς μέρους, ὑψηλοτέραν ἀπὸ τοῦ ἄλλου, κατωφερῆ ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ, ἀνηφορικὴν ἀπὸ ἐκείνου, εἰδεχθῇ ἀφ' οἴου—δήποτε, καὶ τὴν ἀφῆκεν ἔπειτα φορτωμένην λίθους καὶ ἄργιλον καὶ ὁδοφράγματα καὶ σκόνην. Καὶ ἀπέμεινεν οὕτως ἔκτοτε, ἡμιτελής, ἀθλία, κινδυνωδεστάτη, χωρὶς κανεὶς νὰ φροντίσῃ περὶ αὐτῆς, ἀφειμένης εἰς τὴν τύχην τῆς καὶ τῶν διαβητῶν εἰς τὴν ἰδικὴν των, καὶ χαίρει ἐκείνη τερατώδης, καὶ κρημνίζονται οὗτοι καθημέραν ἐν αὐτῇ, καὶ βλασφημοῦν, καὶ ἀναγκάζονται νὰ πλανῶνται ἐπὶ καιρὸν πολλάκις ἑωσὺ εὗρουν πόθεν εἶνε βατὴ, καὶ ἄνθρωποι κα-

τέπεσαν ἀπὸ τῶν πεζοδρομίων της, ἅτινα ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ὁμοιάζουν μᾶλλον θεμέλια ἀρχαίων κτιρίων ἀνακαλυφθέντα καὶ ἀχθέντα εἰς φῶς ἐκεῖ μετ' ἀνασκαφάς, καὶ ἐσκοτώθησαν—ἀκούετε; — ἂν εἶνε δυνατόν νὰ πέσῃ ἄνθρωπος καὶ νὰ σκοτωθῇ ἀπὸ πεζοδρόμιον!...

Ἐν τούτοις, καὶ τοιαύτη, ἡ ἰδιόρρυθμος πλατεῖα εἶνε οὐχ ἥττον λαϊκὸν κέντρον ἀρκετὰ συχνάζομενον. Εἰς αὐτὴν κατέρχονται ἀπὸ τῶν παρακειμένων νεοτεύκτων συνοικιῶν οἱ ἀγαθοὶ ἄστοι καὶ προμηθεύονται τὰ χρειώδη διὰ τὸν οἶκον, ἐρίζοντες μετὰ τῶν πωλητῶν περὶ τῶν τιμῶν ἢ ἀποστέλλονται αἱ ὑπηρετρίαι διὰ νὰ μεταφέρουν τὰ ὀψώνια χαριεντιζόμεναι μετὰ τῶν ὑπηρετῶν. Ἀπ' αὐτῆς διέρχονται ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, τὸν χειμῶνα ἰδίως, οἱ φοιτηταὶ ἀναρριχώμενοι πρὸς τὰ ὕψη τῆς Δεξαμενῆς ἢ εἰς τὰ περὶ τοὺς περίξ αὐτῆς δρομίσκους δωμάτια των. Τὰ καφενεῖα της προτιμῶσιν ἱκανὴ μερὶς ἐργατῶν, συνταξιούχων, μικροῦπαλλήλων καὶ ἄλλων, ἐκ τῶν τάξεων ἐκείνων, ἃς ἐκδιώκει πρὸς τὰ ἄκρα τῆς πόλεως, ζητοῦντας ἐστίας ἀναψυχῆς καὶ διασκέδασεως, ἢ εἰς τὰ κεντρικώτερα τμήματα τῆς πρωτευούσης ἐπιτελουμένη ὁσημέραι μεταβολή. Ἡ πλατεῖα αὕτη χρησιμεύει ὡς ἡ ἐξ ἀνάγκης διάβασις τῶν στρατιωτῶν, τῶν ὑπαξιωματικῶν καὶ τῶν ἀξιωματικῶν τῶν κατερχομένων ἀπὸ τῶν στρατῶνων των εἰς τὴν πόλιν ἢ ἐπανερχομένων ἀπὸ τῆς πόλεως εἰς κύτους. Βρίθει δ' ἐξ αὐτῶν ἰδίως κατὰ τὸ βράδυ, σπευδόντων κατὰ ὁμάδας, ἵνα προσφάσωσιν εἰς τὴν ἐσπερινὴν πρόσκλησιν. Ἀργότερα δέ, μετὰ τὴν δεκάτην, παρέαι πυκναὶ ἐκ τῶν περιέρχων ἐκείνων ὄντων, ἅτινα ἡ ἐγγωρία διὰλεκτος χαρακτηρίζει διὰ τῆς εἰδικῆς προσωπικείας κουτσαβάκκων, ἰδιοσχήμου λέξεως ἀναφύσεως ἡμέραν τιὰ εἰς τὰς ἀθηναϊκὰς τριόδους ὅπως ἀντικαταστήσῃ τὴν παλαιωθεῖσαν καὶ ἀνδρικωτέραν πως ἄλλως τε ἔννοϊαν περιέχουσαν τραμποῦκος, ἐμφαινούσης δὲ τὸν θρασυδείλον ἄεργον, τὸν ἀρεσκόμενον εἰς τὰς συμπλοκάς, τὸν θόρυβον καὶ τὴν ταρχαλὴν ἀλήτην, τὸν ὀκνηρὸν τὸν ὀρεγόμενον κενῆς καὶ ἀνυποστάτου πράγματι ἐπὶ γενναϊότητι φήμης ἣν νὰ ἐκμεταλλεύεται πολλαχῶς ὁσάκις εὐκολον, τὸν προσποιούμενον τὸν παλληκαράν μετὰ ἡ καὶ ἄνευ ἀφορμῆς, ἐπιδεικνύμενον δ' ἐν δέοντι καὶ μὲ κορδακισμόν ἀπειλητικῶν κινήματων καὶ ἀμφίεσιν ἰδιότροπον καὶ παραστήματος ἀναιδείαν καὶ φωνῆς ἐπιτήδευσιν ἀνοίκειον, παρέαι λοιπὸν τοιούτων κουτσαβάκκων διελαύνουσιν αὐτήν, καὶ ροφάται ὑπ' αὐτῶν ἡδονικῶς ὁ ἀηδὴς ναργιλὲς τῶν τριγύρω καφενεῶν ἐν συνόδῃ παταγῶδων συνδιαλέξεων καὶ γρόνθων ἐπὶ τῶν τραπεζῶν καὶ βλασφημιῶν ἢ ὕβρεων,

καὶ πληροῦται ὁ χῶρος ἐκ βοῆς, καὶ μονότονον μπουζούκι συγκαλεῖ αὐτοὺς πολλακίς ἐν εἰδεχθεῖ τινα ταβέρνα, ἀνοικτῇ καὶ μέχρι τῆς πρωίας, καὶ ὠρυγαὶ ἁμαρτῶν βραγγῶδων καὶ ἀτασθαλῶν ἀντηχοῦσι, καὶ κρότοι πιστολισμῶν ἐρχονται οὐχὶ σπανίως νὰ συναναμιχθῶσιν εἰς αὐτάς.

Τὴν ἐσπέραν ταύτην, πρὸς τὸ βορειοδυτικὸν κυρίως μέρος ἐν ᾧ τὰ πλεῖστα τῶν καταστημάτων της, ἡ κίνησις εἶνε μᾶλλον ἐπιτεταμένη τοῦ συνήθους. Ῥητινώδεις δᾶδες καίουν πρὸ τῶν ἀνοικτῶν κρεοπωλείων, ἀπὸ τῶν χαλκᾶδων τῶν ὑποίων αἰμοστάζουον κρεμασμένα τὰ κομμάτια τῶν βοείων ἢ ἀρνείων κρεάτων. Τὰ μικρὰ ὑπωροπωλεῖα ἔχουν ἀναρτήσῃ τοὺς αἰωρουμένους φανούς των, καὶ τὰ καθίσματα τῶν καφενεῶν εἶνε ἀρκετὰ γαρνιρισμένα. Βόμβος πυκνῶν ὁμιλιῶν ἀκούεται ἀδιαλείπτως, ἐπικλήσεις διαμειβονται ἀπὸ τοῦ ἐνὸς μαγαζείου εἰς τὸ ἄλλο μεγαλοφῶνως, χαιρετισμοὶ ἀνταλλάσσονται, ἤχοι παντοῖοι ἀναδίδονται, γέλωτες ἐκσπῶσι συνεχῶς. Δύο ὑπηρετρίαι περιέρχονται ἀπὸ θύρας εἰς θύραν προμηθεύόμεναι τὰς ἐσπερινὰς ἀγοράς. Οἱ διαβάται πολυάριθμοι περνοῦν καὶ κάρρον σύρει βαρέως ἐπὶ τοῦ δρόμου τὰ τριζοβολοῦντα μέλη του. Ἐμπροσθεν ἐνὸς ἐκ τῶν τραπεζίων, τῶν καθημένων τις δημηγορεῖ πρὸς τρεῖς συντρόφους του, δι' ἀπλέτων χειρονομιῶν καὶ ῥαγδαίων ἐρωτηματικῶν περιόδων, περὶ τιμῆς, ζωῆς καὶ αὐτοκτονίας. Ὑπηρετῆς παρακειμένου παντοπωλείου διπλόνων ἐντὸς πρασίνου κληματοφύλλου δύο σαρδέλλας ἀφαιρεῖται ἀκρωμένος αὐτὸν καὶ ἴσταται παρατηρῶν πρὸς τὸ μέρος του, μὲ τὰς σαρδέλλας ἀνὰ χεῖρας καὶ τὸ στόμα ἡμίανοικτον, ἐνῷ μανθῶς ἀμέριμνος παραπλευρῶς βάλλει ἀπαύστους κραυγὰς, ἐξαγγέλλων τὸ ἐμπόρευσμά του. Ἰδίως ὅμως εἰς τὴν συνήθη κίνησιν, ἐξαιρετικῶς εἰς τὴν ζωηρότητα της συντελοῦν, ἔχει προστεθῇ περιεργὸν τι ὑποκείμενον, εἰς τῶν γνωστότερων πλανοδίων τύπων τῶν Ἀθηνῶν, διάσχητος κατὰ τὰ μέρη προπόντων ταῦτα προσωπικότης, ἐκ τοῦ εἶδους ἐκείνου τῶν ἐξοχότητων τῆς ὁδοῦ, ὧν περιφανέστατοι ἀντιπρόσωποι ὑπῆρξαν οἱ ἀείμνηστοι Καραβιδας καὶ Μπουρδούσης. Ῥακενδύτης, δὲν φορεῖ παρὰ λιγὸν πανταλόνι καὶ βρωμερὸν ὑποκάμισον, ἄνωθεν δ' αὐτοῦ κυματίζοντα ἐπὶ τοῦ λιποσάρχου κορμίου του διάτρητον, μέγαν στρατιωτικὸν μανδύαν. Εἶνε ἀνυπόδητος σχεδόν, διότι τὰ καταφαγωμένα του σανδάλια ἀφίνουν τὸ ἡμισυ τοῦ ποδὸς αὐτοῦ συρόμενον ἐκτός. Πρὸς τὸ αὐτί του τὸ δεξιόν, μόλις κρατούμενον ἀπὸ τῆς κορυφῆς του καταπίπτει πηλίκιον ἐπίσης στρατιωτικόν, οὕτινος ἐλλείπει ἀπὸ τῆς προμετωπίδος, ἐξηλωμένον, τὸ στέμμα, εἰς οὗ τὴν θέσιν ὅπῃ χάσκει. Παρὰδῶς, μ' ὅλην τὴν οἰκτράν του

κατάστασιν, εἶνε ἐν τούτοις ξυρισμένος ἐντελῶς, ἀπαρράλλεκτως ὅπως οἱ νεοσύλλεκτοι, ὡς διὰ τὴν συμπληρώσῃ νομίζεις τὴν στρατιωτικὴν αὐτοῦ ἀμφίσειν. Λεπτὸς μόνον μύσταξ ἐπ' αὐτοῦ ἐπὶ τοῦ ἄνω χεῖλους του. Βυθισμένοι ἐντὸς τῶν κογχῶν των οἱ ἀκαυροὶ τοῦ ὀφθαλμοῦ, φαίνονται ὡς νὰ πλανῶνται εἰς ἐντρομον ὄνειροπόλησιν ἢ ὡς νὰ καλύπτονται ὑπὸ τῆς ἀχλὺς τῆν ἐπιρρίπτει πολλάκις πρὸ τῆς δράσεως αἰφνιδια φρίκη. Ἐπὶ τῆς ὠχρολεύκου αὐτοῦ μορφῆς ἀποτυπῶνται συμπαθεστάτης ἡλιθιότητος διαρκῆς ἐκφρασίς καὶ περὶ τὸ στόμα του αὐγάζει ἀδιακόπως ἐπιμόνως ὀρίστον καὶ ὡς ἀκούσιον μειδιάμα, ἀποκρυσταλλωθὲν ὑποθέτει ἀπροσδοκῆτως ἐπ' αὐτοῦ. Μὲ τὸ λινόν του πανταλόνι καὶ τὰ ἐσχισμένα ὑποδήματα, θὰ ἠδύνασθ νὰ ἐκλαβῇ αὐτὸν ἀληθῶς ὡς νεοσύλλεκτον. Οὕτως ὅμως ἢ ἄλλως, ἐν γένει ἡ ὅλη αὐτοῦ παράστασις, ἄλλοκοτῶς, ἀστείως τινὸς μᾶλλον ἀθλιότητος ἐντύπωσιν προξενεῖ, ποσῶς δυσάρεστον.

Ἄλλ' ἐν τῇ πλατείᾳ, ἡ παρουσία αὐτοῦ φαίνεται ἐξεγείρουσα πλήρη ἀγαλλίασιν. Ἀπὸ τοῦ ἐνὸς ἄκρου εἰς τὸ ἄλλο ἡ ἐμφάνισίς του προκαλεῖ τὴν θυμηδίαν. Ὅλοι τὸν γνωρίζουν προφανῶς καὶ τῷ ἀπευθύνουν προσκλήσεις, ἐρωτήσεις, σκώμματα ἢ ὀνειδισμούς. Πολλοὶ τῶν παρερχομένων χαιρετίζουσιν αὐτὸν οἰκείως καὶ εὐθύμως. Οἱ ὑπηρεταὶ τῶν μαγαζιῶν παρίστανται κατενθουσιασμένοι διότι τὸν βλέπουν, περισσότερον ἐνασχολούμενοι μὲ αὐτὸν παρὰ μὲ τὴν ἐργασίαν των, καὶ αὐτὸς δ' ὁ μανάνης διέκοψε τὰς κραυγὰς του ἵνα τῷ εἴπῃ τι. Ἀγεται κανεὶς νὰ νομίσῃ ὅτι ὁ ῥακένδυτος αὐτὸς εἶνε ἡ ψυχὴ τῆς πλατείας καὶ τοῦτον ἀνέμενεν ἵνα πράγματι ζωογονηθῇ ἡ βραδυνή τῆς κίνησις. Ἀκόμη ὡς καὶ ὁ δημηγορῶν περὶ αὐτοκτονίας δὲν ἀπηξίωσε νὰ στρέψῃ, ὅχι δυσθύμως, τὴν κεφαλὴν καὶ μειδιῶν ἀπέβλεψε πρὸς αὐτὸν.

—Γιάννη, τῷ φωνάζουν πανταχόθεν, ἔλα δὼ, Γιάννη!...

Καὶ ὁ Γιάννης, τρικλίζων ἐπὶ τῶν ποδῶν αὐτοῦ ὡς μεθυμένος, μὲ τὸ πηλίκιον κινδυνεύον ἀνὰ πᾶσαν στιγμὴν νὰ πέσῃ ἀπὸ τῆς κεφαλῆς του, σύρων τὰ τρυπημένα του παπούτσια, πορεύεται πρὸς ἕκαστον ἐξ αὐτῶν, δεξιὰ, ἀριστερά, ἀπὸ τοῦ ἐνὸς μαγαζιείου εἰς τὸ ἄλλο, εἰσέρχεται εἰς αὐτά, κάθηται παρὰ τὰ τραπέζια, ἐγείρεται, ἐπιστρέφει ἐπὶ τῶν βημάτων του, ὁμιλῶν πάντοτε, ἄλλοτε μὲν ὡς ἀπαντῶν πρὸς τοὺς λαλοῦντας αὐτῷ, ἄλλοτε δ' ὡς ἀπευθυνόμενος πρὸς ἑαυτὸν.

—Τί μὲ θέλεις μωρέ!, λέγει ἀδιαφορῶν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον νὰ δρίσῃ σαφέστερον πρὸς ποῖον ἀποτείνεται, μᾶλλον δὲ ὡς πρὸς ἰδανικόν τι πρόσωπον φαινόμενος ὅτι διαλέγεται ἡ γενικῶς πρὸς

τοῦ κοινοῦ τὴν ὁλομέλειαν. Τί ἔχεις νὰ κάμῃς μ' ἐμένα;... Γυρεῖς τίποτα;... Ἐγὼ... εἶμαι στρατιωτικὸς!... Ἀνῆκω εἰς τὸ στρατό!... Τ' ἀκούς;... Τί θέλεις ἀπὸ μένα, αἰ;...

Καὶ ἂν μὲν ὁ τυχὼν κατ' ἐκείνην τὴν στιγμὴν ἐμπρὸς τοῦ ἀκούῃ προσεκτικῶς καὶ φαίνεται ὡς πειθόμενος, ὁ Γιάννης εὐχαριστεῖται ἂν ὅμως τούναντίον τὸν κυττάζῃ γελῶν ἢ τὸν εἰρωνεύεται, ἐξάπτεται.

—Τί μὲ κυττάζεις μωρέ;! ἐπαναλαμβάνει μετ' ὀργῆς κωμικῆς. Νὰ μὲ γνωρίσης;... Τί νομίζεις πῶς εἶμαι;... Σὰν τὰ μούτρα σου;... Τί γελᾷς μωρέ!... Ἐγὼ μωρὲ ἐπολέμησα!... Ὑπὸ Μελοῦνα, ἔστὸ Γκριτζόβαλι, ἔστὸ Ζάрко, ποῦ ἄλλου θέλεις;... Μὲ τὸν Πετροπουλάκη μωρέ!... Τ' ἀκούς;...

—Ἀμ' δὲν πολέμησες!... τῷ ἀπαντοῦν. Ποῦ πολέμησες!...

—Ἐγὼ δὲν πολέμησα! ὑπολαμβάνει ἐκεῖνος ἀπλὴν μετ' ἐντάσεως θυμοῦ. Ἐγὼ δὲν πολέμησα!... Νύχτα ἐφύγαμε ἀπ' τὴν Λάρισα!... Μιὰ καὶ δυὸ ἔστὸ Μελοῦνα!... Τὸ ξέρεις μωρὲ τὸ Γκριτζόβαλι ἐσύ;... Τί μὲ κυττάζεις;... Ἐγὼ εἶμαι!... Δὲν πολέμησα, αἰ;... Τώρα θὰ ἰδῇς!...

Ὑβρίζει, δέ, καὶ πχθαίνεται, καὶ ἐρεθίζεται, καὶ λοιδορεῖ, χωρὶς ὅμως ἐν τούτοις νὰ βωμολοχῇ. Ἄλλ' αἰ ὕβρεις καὶ αἰ λοιδορίαι του φαίνονται ὅτι ἔχουν τὴν ιδιότητα νὰ ἐπαυξάνουν τὴν εὐθυμίαν. Οἱ ὁμιληταὶ του αἰσθάνονται πιθανῶς ἰδιαιτέρην ἡδονὴν προκαλοῦντες αὐτὸν εἰς συνδιάλεξιν, εἰς διήγησιν, καὶ μάλιστα εἰς ἔξαψιν. Ἐκεῖνος δὲ παρέχει ἑαυτὸν ἀσυνειδήτως, καταλληλότερον ὄργανον τῆς φαιδρότητος αὐτῶν.

—Καὶ πότε πῆγες ἔστὸν πόλεμον, Γιάννη; τὸν ἐρωτᾷ τις.

—Δὲν ἔχω νὰ σοῦ δώσω λόγο! βρυχάται αὐτός. Τί σὲ μέλει ἐμένα μωρέ!... Ὅταν ἔγεινε πῆγα!... Τί νομίζεις;... Μὲ τὸν Πετροπουλάκη μωρέ!... Καὶ ἤμουνα μπροστά μπροστά!... Δεύτερος οὐλαμὸς πρώτη ἐνωμότης τρίτος λόχος τρίτον τάγμα ὄγδοον σύνταγμα!... Μπᾶ καὶ θάρρεψες πῶς λέω ψέμματα;... Δὲν λέω ψέμματα!...

Καταφανῶς, εἶνε ἡ τακτικὴ τῆς πλατείας διασκέδασις. Πρόχειρος ἡθοποιός, ὃν παρέσχεν αὐτοῖς ἡ φύσις, εὖρον δὲ ὡς ἐξάγεται χρησιμώτατον ὅπως διέρχωνται τὰς ὥρας τῆς ἀνίας των, πρὸς ψυχαγωγίαν, οἱ κατὰ τὰ μέρη ἐκεῖνα διατρίβοντες, ἐλλείψει ἄλλου θεάματος. Καὶ ἡ παραμικροτέρα λέξις του ἐγείρει κύματα κτηνώδους εὐφροσύνης παρὰ τῷ ὄχλῳ, τῷ ἀνακινουμένῳ ἐντὸς τῶν πέριξ καταστημάτων ἢ διαβαίνοντι. Πᾶν κίνημά του, πᾶν σχῆμά του,

καὶ μία τέρψις διὰ τοὺς γύρω κύκλους ἐν οἷς συμφύρεται. Περιέργως δέ, ὅλαι του αἱ ὁμιλίας εἶνε κατὰ πάντα εὐάρμοστοι πρὸς τὴν ἀμφίεσιν αὐτοῦ, ἐν πλήρει ἀναλογίᾳ πρὸς τε τὸ ἄνευ στέμματος ἐξηλωμένον του πηλίκιον καὶ τὸν μέγαν του μανδύον τὸν διάτρητον. Πᾶσαι σχεδὸν εἰς στρατιωτικὰ ἀνάγονται καὶ τὸν στρατὸν ἔχουν ὡς θέμα των. Ἀλλὰ τοῦτο ἐλάχιστα φαίνεται ἐκπλήττον τοὺς ὁμιλητάς του. Ὁ Γιάννης εἶνε ἀβλαβὲς τρελλός, ἀστεῖος ἀνόητος, εἰς ἐκ τῶν γελοίων ἐκείνων δυστυχῶν, — διότι καὶ ἡ δυστυχία αὐτή, ὡς σκληρὰ Βίμαρ-μένη, εἶνε συχνάκις γελοία, — οὗς ἄγνωστος καὶ παράδοξος μῦθος ἐκλέγει τυφλῶς συνήθως ὡς θύματα ἀδήλου, ἀλλοκότου καὶ ἀνεξιχνιάστου ιδιοτροπίας. Ἀλλ' ὁ Γιάννης ἔχει ἱστορίαν, γνωστοτάτην παρὰ τῷ ὅλῳ τῆς πρωτευούσης, ἐφ' ᾧ οὔτε ἡ ἀμφίεσις αὐτοῦ οὔτε οἱ λόγοι του ἐκπλήττουν, μὴ στερούμενοι κ' ἐνδιαφέροντος. Ἡ τρέλλα αὐτοῦ θὰ ἠδύνατο κάλλιστα νὰ χαρακτηρισθῇ ὡς *στρατιωτικὴ μαρία*. Πρωτότυπον βεβαίως εἶδος τρέλλας, ὅπερ ἰδοὺ πῶς τῷ ἐπῆλθεν. Ἦτο ἐπίστρατος, ἐκ τῶν ἐν ἀλογίστῳ καὶ πυρετώδει σπουδῇ συνεγερθέντων ἐκείνων ἀγυμνάστων καὶ ἀκαταρτίστων κατὰ τὰς πρὸ τριετίας ἐν τῇ Ἀνατολῇ περιπλοκάς, ὅπως ἀποτελέσωσι τὸν ἐλληνικὸν στρατὸν ὅστις ἐπ' εὐκαιρίᾳ αὐτῶν ἔμελλε νὰ εἰσελάσῃ εἰς τὴν χερσίνησον τοῦ Αἴμου, διεκδικῶν τὰ καταπατούμενα δικαιώματα τῆς φυλῆς, ἃν ὁ ἐπάρατος ἀποκλεισμός δὲν τοῦ ἐδέσμευε τὰς χεῖρας. Τίς οἶδεν ἀπὸ ποίου ἡσυχίου χωρίου τὴν γαλήνην εἶχεν ἀποσπασθῇ βιζίως ὁ πτωχὸς καὶ μὲ τ' ἀγροτικά του τὰ φορέματα, ξυρισθεὶς μόνον ἴσως καὶ μ' ἐν πηλίκιον ὅπερ τοῦ ἐκάθισαν καὶ κανένα μανδύον ἐπὶ τῶν ὤμων, ἐστάλη μετὰ τῶν ἄλλων, ἀφοῦ διτλήθη θριαμβευτικῶς τοὺς δρόμους τῶν Ἀθηνῶν, εἰς Θεσσαλίαν. Ἐκεῖ ἔμεινε καθ' ὅλον τὸ διάστημα τῆς ἐπιστρατείας καὶ τοῦ ἀποκλεισμοῦ, κυλιόμενος σὰρξ ἀδρανὴς εἰς στρατῶνας καὶ εἰς γυμνάσια, πορείας καὶ καπηλείας, φυλακὰς καὶ θεραπευτήρια, ἀνήκων μὲν εἰς τὸ ὄγδοον σύνταγμα, ἀλλ' ἀπεσπασμένος εἰς τὴν Λάρισαν. Αἰφνης, ἐπισυμβαίνουν αἱ ἀπροσδόκητοι συγκρούσεις παρὰ τὰ σύνορα καὶ διαμιάς ἀποστέλλεται μετ' ἄλλων εἰς τὸ σῶμά του. Αἱ ἐπικουραὶ ἀναχωροῦσι διὰ νυκτὸς καὶ φθάνουν εἰς τὸν πρὸς ὃν ὄρον, ἐκεῖ δὲ διατάσσεται νὰ μεταβῇ μετὰ τοῦ λόχου του ἐπὶ τοῦ πεδίου. Ἀλλὰ, μόλις προσήγγισεν ἐπὶ τοῦ τόπου τῶν συγκρούσεων, μόλις ἐτοποθετήθη ἐπὶ τῆς γραμμῆς, καθ' ἣν ῥαγδαῖον ἐλύσσα ἤδη προπολλοῦ τὸ πῦρ, καὶ εἶδε τῶν πυροβόλων τὰς ἀστραπάς, καὶ τοῦ ποδοβολητοῦ τῶν ἵππων ἐνωτίσθη, καὶ τῶν κανονίων τὸν βρόντον ἤκουσε, ποῖος ἤξευρε πῶς τάχα παρέστη εἰς τὸ ἀπλοῦν πνεύ-

μά του ἡ ἀήθης τοῦ πολέμου καὶ ἀγρία ἐν τῇ μεγαλοπρεπείᾳ τῆς εἰκῶν, καὶ ὑπὸ τοιούτου, ὡς πρὸ κεφαλῆς Μεδούσης ἦν ν' ἀντίκρυσεν ἐξαίφνης, ἀνικητὸν καὶ ἐξάλλου δέους κατελήφθη ὁ ταλαίπυρος, ὥστ' ἔρριψε καὶ ὄπλον καὶ μανδύαν παρεὺθς κ' ἐτράπη, διὰ τῶν ὁρέων, τῶν ἀγρῶν, δρομαῖος, ἀνὰ κράτος, εἰς φυγὴν. Ἐκτοτε δέ, ὀριστικῶς, ὀριστικῶς τὰ ἔχασε κ' ἐπὶ τοῦ σκοτισθέντος πνεύματος αὐτοῦ ἐπὶ ζωῆς ἀπέμεινε ἡ σκέπη ἣν μίαν φορὰν ἐπέρριψεν ὁ φόβος. Ἀλλὰ, κατ' ἀνεξήγητον παλινδρόμησιν τῶν διαταραχθεῖσων αὐτοῦ φρενῶν, ἀντὶ ἐκ τῆς αἰτίας ταύτης τὴν ἀπαισίαν αἰσθῆσιν ν' ἀποκομίσῃ ἰσοθίαν καὶ φρίκην νὰ τῷ προξενῇ καὶ μόνον τοῦ στρατοῦ τὸ ὄνομα, ὡς νὰ ἐντρέπεται ἀπεναντίας ἴσως ἑαυτὸν καὶ τὴν αἰσχρὰν του πράξιν νῦν, ἐκ τῶν ὑστέρων, διαψεύδων, αἰετοτε πρὸς τοὺς ἐκ τοῦ στρατοῦ νὰ ἀναστρέφεται ἀρέσκειται, καὶ περὶ στρατιωτικῶν νὰ ὁμιλῇ, κ' ἐπιζητεῖ νὰ περιβάλλεται φορέματα τοιαῦτα ἅτινα καὶ κατορθώνει νὰ δανείζεται ἐξ ἐλεημοσύνης παρὰ στρατιωτῶν, καὶ ἐπιμόνως κομπορημονεῖ ὅτι εἰς τὸν στρατὸν ἀνήκει καὶ αὐτός καὶ ἐπολέμησε κατὰ τὰς συμπλοκάς, ἀδιακόπως περὶ ἐκείνων διατρίβων καὶ ὡς προσπαθῶν νὰ πείσῃ τοὺς τε ἄλλους καὶ ὁ ἴδιος πεισθῇ ὅτι τῇ ἀληθείᾳ, καί, τῶνόντι ἔλαβε μέρος εἰς αὐτάς. Σχεδὸν κάθε βράδυ, ἕως πρό τινος καιροῦ, θὰ ἠδύνασθε νὰ τὸν συναντήσῃ ἐπὶ μῆνας, τακτικά, παντοῦ ὅπου συνάζονται οἱ σπαθοφόροι, περὶ τὰ ὕψη τῆς Δεξαμενῆς, εἰς τὴν πλατεῖαν αὐτήν, παρὰ τὰ παραπήγματα, ὅμοιον πάντοτε, μὲ τὰς αὐτάς κινήσεις καὶ τὰς αὐτάς ὁμιλίας καὶ τὰ αὐτὰ ἐνδύματα. Καὶ θὰ τὸν ἤκουατ' ἀγορεύοντα, ἐπὶ ὥρας τῆς νυκτὸς μακράς, καὶ διηγούμενον τὰ φανταστικά του κατορθώματα, καὶ ἐκτυλίσσοντα τοὺς ὑποθετικούς τίτλους ἐφ' ὧν στηρίζει τὰς πρὸς τὸν στρατὸν σχέσεις του, καὶ ὠρυόμενον πενθίμως ἐν τῇ σιγῇ περὶ ἀγώνων καὶ μαχῶν...

(Ἐπεται τὸ τέλος)

ΜΙΧΑΗΛ ΜΗΤΣΑΚΗΣ

ΙΣΠΑΝΙΚΑΙ ΠΑΡΟΙΜΙΑΙ

Παλλοὶ λογαριασμοί, καινούρια μαλλώματα.
Ποῦ 'πᾶς, πόνης; Ἐκεῖ ποῦ συνείθισα.
Μεγάλα πηδήματα, μεγάλα γκρεμίσματα.
Τὸν ἄνθρωπο ἀπὸ τὸ λόγο, καὶ τὸ βόιδι ἀπὸ τὰ κέρατα (πιάνουν).
Ἀναπαυμένα νιάτα, βασανισμένα γεράματα.
Ἡ ἀγάπη, ὁ πόνος καὶ τὰ πλούτη δὲν χρῶνται.
Γληγορώτερα πιάνεται ὁ ψεύτης παρὰ ὁ κουτσός.
Τᾶρματα καὶ τὰ χρήματα θέλουν 'πιδέξια χέρια.
Φίλος πολλῶν, κανενὸς φίλος.
Τὴν τιμὴ μου ἔχασα τὴν ἡμέρα ποῦ εἶπα κακοὺς λόγους καὶ ἄκουστα χειρότερους.